

sa

Sektorske_analize

ekonomski
institut
zagreb

lipanj 2015. broj 38 godina 4

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Telekomunikacije

Autorica Ljiljana Božić

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Prošle se godine u Hrvatskoj daleko više komuniciralo u pokretnoj nego u nepokretnoj mreži. Pri tome je u pokretnoj mreži utrošeno 8.591 milijuna minuta razgovora, a u nepokretnoj tek 2.748 milijuna minuta.

_8 Napredak Hrvatske u pristupu Internetu

Ostvaruje se napredak u razvoju mreža nove generacije, ali još uvijek ostaje dostići prosjek EU-a koji iznosi 62 posto te razviti mrežu nove generacije u ruralnim područjima, gdje je ona na gotovo zanemarivoj razini.

_12 Vodeća trgovačka društva

Broj zaposlenih u deset vodećih trgovačkih društava prošle je godine smanjen na međugodišnjoj razini. Prošle su godine vodeća poduzeća sektora zapošljavala 7.098 zaposlenika, odnosno 4,98 posto manje nego 2013.

_16 Zaključak

Korištenje usluga u pokretnoj i nepokretnoj mreži u posljednje se vrijeme smanjuje. U određenoj su mjeri ove usluge zamijenjene internetskim uslugama i OTT uslugama omogućenim razvojem Interneta kao i pametnih telefona koji podržavaju pristup Internetu.

Glavni sektorski pokazatelji

“ Telefonske usluge u pokretnoj mreži na početku ove godine koristilo je ukupno 4,395.557 korisnika.

— Sektor telekomunikacija u prošloj je godini zabilježio pad broja zaposlenih. Prosječan broj zaposlenih u 2014. bio je 8.231 što je 2,5 posto manje u odnosu na godinu ranije. Broj zaposlenih u ovom sektoru nastavlja se smanjivati i u ovoj godini. U usporedbi s prosjekom 2014., u ožujku ove godine telekomunikacije su zapošljavale manji broj zaposlenika (7.972). Trend smanjenja broja zaposlenih u ovoj djelatnosti nastavljen je i u travnju kada je taj broj iznosio 7.654 zaposlenih.

Prema najnovijim podacima Državnog zavoda za statistiku, prosječna mjesečna bruto plaća za ožujak ove godine isplaćena u telekomunikacijama iznosila je 20.970 kuna. U usporedbi s istim mjesecom 2014. prosječna je mjesečna bruto plaća nominalno porasla 23,9 posto. Usporedi li se s prosječnom bruto plaćom u 2014., bila je nominalno veća za čak 61,9 posto. Prosječna mjesečna bruto plaća u sektoru telekomunikacija za prva tri mjeseca 2015. iznosila je 15.422 kune, a na međugodišnjoj je razini porasla za 10 posto. Prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ožujku 2015. znatno je iznad hrvatskog prosjeka (8.108 kuna), ali i prosjeka plaća u informacijama i komunikacijama (14.629 kuna).

Prošle se godine u Hrvatskoj daleko više komuniciralo u pokretnoj nego u nepokretnoj mreži. Pri tome je u pokretnoj mreži utrošeno 8.591 milijun minuta razgovora, a u nepokretnoj tek 2.748 milijuna minuta. Nadalje, nastavlja se trend smanjenja korištenja komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži i povećano korištenje usluga u pokretnoj mreži. U nepokretnoj se mreži protekle godine ukupan iznos utrošenih minuta smanjio za 15,7 posto u odnosu na 2013. Istovremeno, u pokretnoj su se mreži utrošene minute povećale za 2,1 posto.

Većina komunikacije u obje mreže odnosi se na unutarnji promet. Međunarodni promet čini tek 3,7 posto ukupnog prometa u nepokretnoj i 1,1 posto ukupnog prometa u pokretnoj mreži. HAKOM je ove godine donio odluke koje je potvrdila Europska komisija, a koje omogućavaju snižavanje cijena usluga poziva u zemlje izvan EU-a. Prijašnji propisi koji su bili u skladu s preporukama EU-a u nepovoljan su položaj stavljali operatore iz zemalja EU-a kada se radi o plaćanju naknada operatora iz EU-a za pozive

U PROŠLOJ JE GODINI NAJVIŠE RASTAO ŠIROKOPOJASNI INTERNETSKI PROMET.

“ Ukupni odlazni promet u nepokretnoj mreži smanjen je za 12,2 posto u usporedbi s prvim tromjesečjem prošle godine.

građana EU-a u zemlje izvan Unije. Ta je situacija u konačnici za korisnike značila više cijene. Sada postoji osnova za smanjenje cijena poziva prema zemljama izvan EU-a¹.

Što se tiče komunikacije putem SMS i MMS poruka, u prošloj je godini ona smanjena. U dvanaest je mjeseci 2014. godine poslano ukupno 3.203 milijuna SMS poruka. U odnosu na godinu ranije smanjenje je to za 8,3 posto. U istom je razdoblju poslano 20,144.000 MMS poruka što je 11,2 posto manje nego 2013. godine.

U prošloj je godini najviše rastao širokopojasni internetski promet koji je na međugodišnjoj razini povećan za 31,4 posto i iznosio je 405 milijuna GB.

Podaci HAKOM-a o telefonskim uslugama u nepokretnoj i pokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži za prvo tromjesečje ove godine svjedoče o negativnom trendovima. U tom je razdoblju broj korisnika telefonskih usluga u nepokretnoj mreži smanjen za 1,1 posto u odnosu na zadnje tromjesečje 2014. i 4,1 posto u odnosu na prvo tromjesečje 2014. Telefonske usluge u nepokretnoj je mreži u tom razdoblju koristilo 1,340.176 korisnika. 139.740 korisnika koristilo je uslugu predodabira operatora. U pokretnoj je mreži broj korisnika smanjen za 1,5 posto u usporedbi s četvrtim tromjesečjem lani te čak 9,4 posto u usporedbi s istim razdobljem 2014. Na početku ove godine telefonske usluge u pokretnoj mreži imale su 4,395.557 korisnika. Od toga je bilo najviše privatnih korisnika bez pretplatničkog odnosa (slika 1). U pokretnoj mreži na međugodišnjoj razini najviše je smanjen broj poslovnih korisnika. Njih je u prvom tromjesečju ove godine bilo 15,6 posto manje u odnosu na prvo tromjesečje 2014.

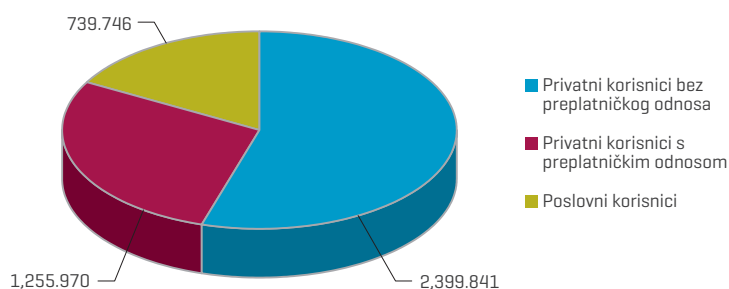
Smanjenje broja korisnika telefonskih usluga u obje mreže odrazilo se i na ostvarene ukupne prihode od pružanja telefonskih usluga. Oni su naime smanjeni u odnosu na kraj 2014., ali i prvo tromjesečje iste godine. Prihod od telefonskih usluga u nepokretnoj mreži ostvaren u prva tri mjeseca 2015.

¹ <http://www.hakom.hr/default.aspx?id=7038> (pristupljeno 9.6.2015.)

iznosio je 501,633.522 kuna što je 13,2 posto manje nego u istom razdoblju 2014. i 4,6 posto manje u usporedbi sa zadnjim tromjesečjem 2014. Pad ukupnog prihoda od telefonskih usluga u pokretnoj mreži još je izraženiji. On je naime iznosio 25,7 posto u usporedbi s prvim tromjesečjem i 18,9 posto u usporedbi s četvrtim tromjesečjem prošle godine. Ukupni prihod od telefonskih usluga u pokretnoj mreži u prva tri mjeseca ove godine iznosio je 956,020.569 kuna. Kao što je to slučaj i s brojem korisnika, više su smanjeni veleprodajni prihodi: na tržištu telefonskih usluga u nepokretnoj mreži za 34,6 posto, a u pokretnoj mreži za 30,2 posto na međugodišnjoj razini.

Slika 1.
Broj korisnika telefonskih usluga u pokretnoj mreži u prvom tromjesečju 2015.

Izvor: HAKOM.

Ukupni odlazni promet u nepokretnoj mreži smanjen je za 12,2 posto u usporedbi s prvim tromjesečjem prošle godine. U pokretnoj mreži u prva tri mjeseca ipak se telefoniralo 2,9 posto više nego u istom razdoblju 2014. Trajanje poziva u *roamingu* u promatranom je razdoblju raslo i kad je riječ o pozivima vlastitih korisnika u međunarodnim mrežama, ali i pozivima stranaca u domaćim mrežama. Trajanje poziva vlastitih korisnika u međunarodnim mrežama povećano je na međugodišnjoj razini za 21,5 posto dok su pozivi stranaca u nacionalnim mrežama trajali 27,1 posto duže.

Dok se u pokretnoj mreži u prva tri mjeseca ove godine telefoniralo nešto više u usporedbi s istim razdobljem godinu ranije, broj poslanih SMS i MMS poruka je smanjen. Na međugodišnjoj razini poslano je 10,1 posto manje SMS poruka i 12,5 posto manje MMS poruka. Broj poslanih SMS poruka u tri mjeseca 2015. bio je 735,324.544. U istom je razdoblju poslano 4,202.213 MMS poruka.

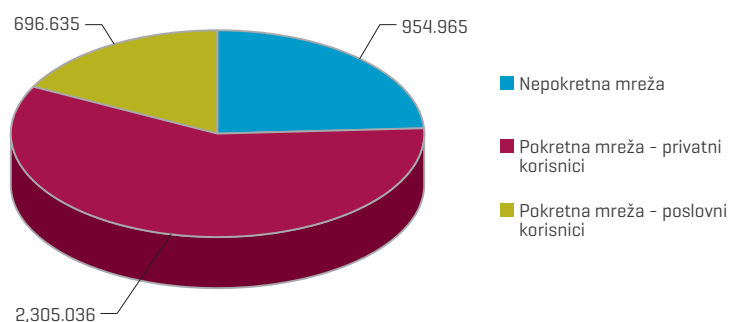
U ovoj godini nastavlja se i trend povećanja broja prenesenih brojeva u obje mreže: u nepokretnoj ih je preneseno 1,128.865, a u pokretnoj 891.994. Operator s najvećim udjelom i dalje ostaje HT s 46,8 posto broja korisnika u pokretnoj mreži. VIPnetov udio u prvom tromjesečju ove godine bio je 35,4 posto, dok je TELE2 imao udio od 17,8 posto.

I dok telefonske usluge u pokretnoj i nepokretnoj mreži uglavnom bilježe negativne trendove, kod usluga širokopojsnog pristupa Internetu trendovi

su pozitivni. Ukupan broj priključaka širokopojasnog pristupa Internetu u prvom tromjesečju 2015. bio je 3,956.636 što je 6,3 posto više u odnosu na prvo tromjesečje godinu ranije. Broj priključaka putem pokretnih mreža rastao je više nego broj priključaka putem nepokretnih mreža. Povećan je za 7,6 posto i dosegao je brojku od 3,001.671. Broj privatnih korisnika Interneta putem pokretnih mreža rastao je nešto više (7,8 posto) nego što je to bio slučaj s poslovnim korisnicima (6,6 posto). Priključaka širokopojasnog Interneta putem nepokretnih mreža na početku ove godine bilo je 954.965 ili 2,4 posto više nego u istom razdoblju prije godinu dana. U obje kategorije na međugodišnjoj je razini najviše porastao broj korisnika koji Internetu pristupaju putem mobilnih telefona. Među privatnim korisnicima bilo je 10,94 posto više korisnika u prvom tromjesečju 2015., a među poslovnim 8,6 posto.

Slika 2.
Broj priključaka širokopojasnog pristupa Internetu u prvom tromjesečju 2015.

Izvor: HAKOM.

Rezultati istraživanja GfK-a pokazuju da u Hrvatskoj prodaja pametnih telefona nastavlja rasti. Prošle ih je godine prodano 27 posto više nego 2013. Prodano ih je ukupno 924.000 u vrijednosti 2,38 milijardi kuna (Žitnik, 2015). Istraživanje koje je GfK proveo za HT pokazuje da 92 posto vlasnika mobilnih telefona koristi Internet na svojim uređajima te da 55 posto korisnika mobilnog Interneta posjeduje pametne telefone (Radošević/tportal.hr, 2015). Sve raširenija upotreba pametnih telefona kao i mobilnog Interneta na pametnim telefonima omogućuje korištenje OTT (*over-the-top*) usluga, tj. usluga koje se isporučuju putem Interneta, a za korisnike su besplatne. Zbog toga se smanjuje korištenje tradicionalnih usluga, a samim time i prihod operatera. Popović (2012) navodi rezultate istraživanja koje je proveo Analysys Mason, a prema kojima 20 posto korisnika više koristi mobilne VoIP (*Voice over Internet Protocol*) aplikacije nego tradicionalne mobilne usluge, a 5 posto ih uopće ne koristi tradicionalne usluge. Iz navedenog je razvidno kako pametni telefoni pred operatore stavljaju nove izazove na koje je važno adekvatno odgovoriti da bi se izbjeglo smanjenje prihoda.

Prihodi od pružanja usluga pristupa Internetu u prvom tromjesečju ove godine iznosili su 852,204.726 kuna što je 29,2 posto više nego u istom razdoblju 2014. Osobito je izražen porast prihoda od pristupa Internetu putem mobilne mreže i to za čak 84,6 posto. Prihodi od pristupa Internetu putem mobilne mreže približili su se prihodima ostvarenim od pristupa

U OVOJ SE GODINI NASTAVLJA I TREND POVEĆANJA BROJA PRENESENIH BROJEVA U OBJE MREŽE.

Internetu putem nepokretne mreže. Naime, u prvom su tromjesečju ove godine oni iznosili 417,138.185 kuna dok su prihodi od pristupa putem nepokretne mreže iznosili 435,066.541 kuna.

Cijene telefonske i telefaksne opreme i usluga u prošloj su godini smanjene. Indeks potrošačkih cijena ukazuje na to da su cijene ove kategorije bile 11,2 posto manje u usporedbi s cijenama iz 2010. U odnosu na prosječne cijene iz 2013., cijene telefonske i telefaksne opreme i usluga prošle su godine bile manje za 0,6 posto. Cijene ove kategorije nastavljaju padati i u 2015. godini. Cijene telefonske opreme u travnju bile su 18,9 posto niže u odnosu na prosjek 2010. Na međugodišnjoj su razini cijene ove kategorije u travnju bile manje za 2,9 posto. U usporedbi s prosjekom iz 2010. smanjene su i cijene telefonskih usluga te su u travnju ove godine one bile niže za 10,1 posto. Međutim, u usporedbi s istim mjesecom prošle godine, cijene telefonskih usluga u travnju porasle su za 2,1 posto.

— Napredak Hrvatske u pristupu Internetu

“Hrvatska je jedna od 18 zemalja s ispodprosječnom stopom penetracije širokopojasnog Interneta u nepokretnoj mreži.

—Važno je analizirati koliko trendovi u Hrvatskoj idu u smjeru ostvarivanja ciljeva iz Digitalne agende za Europu, jedne od glavnih inicijativa predviđenih strategijom Europa 2020. Prema izvještaju Europske komisije *Broadband Coverage in Europe 2013* u Hrvatskoj je pokrivenost mrežama nove generacije u 2013. dosegla 33 posto. Godinu ranije pokrivenost je bila 19 posto. Ostvaruje se napredak u razvoju mreža nove generacije, ali još uvijek ostaje dostići prosjek EU-a koji iznosi 62 posto te razviti mrežu nove generacije u ruralnim područjima, gdje je ona sada na gotovo zanemarivoj razini. Trenutno, u *Digital Agenda Scoreboard 2014* Europska komisija Hrvatsku svrstava među zemlje sa slabijim napretkom u razvoju mreže nove generacije. U Hrvatskoj je u siječnju 2014. manje od 5 posto svih korisnika fiksnog širokopojasnog pristupa Internetu koristilo mreže nove generacije [Digital Agenda Scoreboard, 2014].

U srpnju 2014. godine u Hrvatskoj je 22,1 posto stanovništva koristilo širokopojasni Internet u nepokretnoj mreži. Prosjek EU-a u tom je razdoblju bio 30,9 posto. Hrvatska je tako jedna od 18 zemalja s ispodprosječnom stopom penetracije širokopojasnog Interneta u nepokretnoj mreži. U segmentu širokopojasnog Interneta Hrvatska raste poprilično sporo. Međugodišnja stopa rasta u srpnju 2014. bila je tek 0,7 postotnih bodova. Manji rast korištenja širokopojasnog Interneta u nepokretnoj mreži imale su samo Italija (0,1 postotni bod) te Belgija i Švedska (0,6 postotnih bodova). Međutim, u slučaju Belgije i Švedske to nije zabrinjavajuće s obzirom na raširenost širokopojasnog pristupa Internetu putem nepokretne mreže. Naime, u obje ove zemlje širokopojasni Internet koristi više od jedne trećine stanovništva.

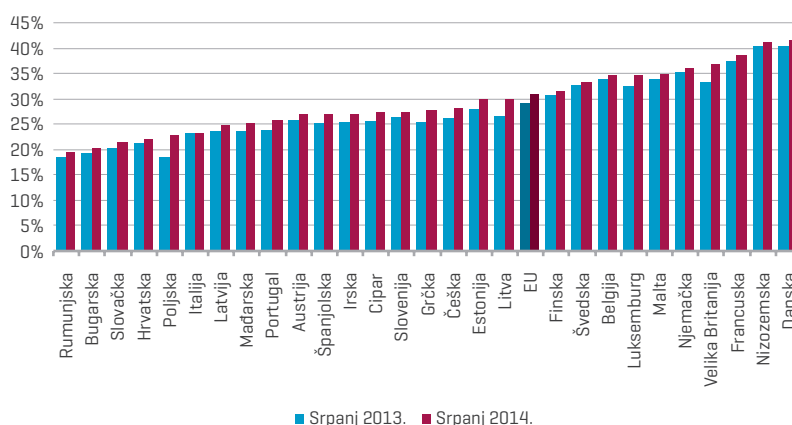
I dok u korištenju širokopojasnog Interneta putem nepokretne mreže Hrvatska zaostaje za prosjekom zemalja EU-a, u širokopojasnom pristupu Internetu putem mobilne mreže Hrvatska je sa 67,8 posto aktivnih korisnika iznad prosjeka EU-a (66,7 posto).

U ŠIROKOPOJASNOM PRISTUPU INTERNETU PUTEM MOBILNE MREŽE HRVATSKA JE SA 67,8 POSTO AKTIVNIH KORISNIKA IZNAD PROSJEKA EU-A.

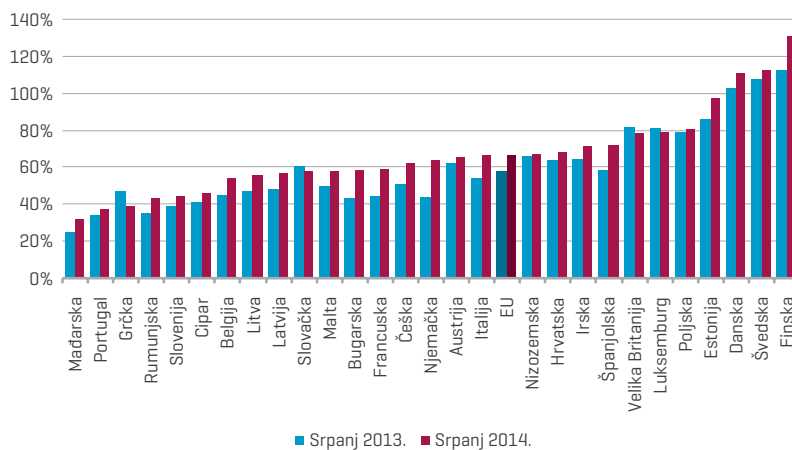
Slika 3.
Gustoća priključaka širokopojasnog pristupa Internetu putem nepokretne mreže u zemljama EU-a u srpnju 2013. i srpnju 2014., u postocima

Izvor: Europska komisija, Digital Agenda Scoreboard.

Slika 4.
Gustoća priključaka širokopojasnog pristupa Internetu putem pokretne mreže u zemljama EU-a u srpnju 2013. i srpnju 2014., u postocima

Izvor: Europska komisija, Digital Agenda Scoreboard.

Pravilnikom o univerzalnim uslugama u elektroničkim komunikacijama propisano je da Hrvatski telekom mora osigurati pristup širokopojasnom Internetu brzinom ne manjom od 1 Mbps svima koji to zatraže, čime se Hrvatska svrstava u zemlje u kojima brzi Internet postaje zakonsko pravo građana. Trenutno vrlo malo hrvatskih građana koristi brzi i ultra brzi Internet. Naime, tek 0,1 posto priključaka odnosi se na brzinu od najmanje 30 Mbps. U Belgiji, na primjer, jedna četvrtina korisnika koristi Internet

najmanje brzine do 30 Mbps. Što se tiče ultra brzog pristupa Internetu, njegovo je širenje u Hrvatskoj tek u začetcima. Prema podacima iz srpnja prošle godine, nije bilo priključaka Internetu brzine od najmanje 100 Mbps. Neke zemlje EU-a u tome su značajno odmakle. Primjerice, u Švedskoj 11,2 posto korisnika pristupa Internetu brzinom od najmanje 100 megabita u sekundi. U Latviji 9,2 posto korisnika ima ultra brzi Internet. Vrijedi istaknuti i Finsku, Irsku, Nizozemsku, Rumunjsku i Portugal u kojima više od 5 posto korisnika koristi Internet brzine najmanje 100 Mbps. Osim u Hrvatskoj, ultra brzi Internet još uvijek nije raširen na Cipru i u Grčkoj.

Tablica 1.
Širokopojasni pristup Internetu prema brzini u zemljama EU-a u srpnju 2014., u postocima

Izvor: Europska komisija, Digital Agenda Scoreboard.

	Gustoća priključaka	Ispod 30Mbps	Najmanje 30Mbps	Ispod 100 Mbps	Najmanje 100 Mbps
EU	30,9	23,9	6,9	28,9	2,0
Austrija	26,9	22,1	4,8	26,3	0,6
Belgija	34,4	9,1	25,3	29,8	4,6
Bugarska	20,3	11,3	8,9	19,5	0,8
Cipar	27,3	26,1	1,2	27,3	0,0
Češka	28,2	21,4	6,8	26,9	1,3
Danska	41,4	28,4	13,1	40,7	0,7
Estonija	29,9	23,1	6,8	28,6	1,3
Finska	31,4	23,8	7,6	25,8	5,6
Francuska	38,5	34,9	3,6	36,1	2,4
Grčka	27,5	26,8	0,7	27,5	0,0
Hrvatska	22,1	21,9	0,1	22,1	0,0
Irska	26,9	16,2	10,8	21,8	5,2
Italija	23,4	22,8	0,5	23,3	0,1
Latvija	24,8	12,1	12,7	15,4	9,4
Litva	30,0	15,4	14,5	26,9	3,1
Luksemburg	34,5	22,8	11,6	32,6	1,9
Mađarska	25,1	15,9	9,2	23,9	1,2
Malta	34,9	18,2	16,7	34,6	0,3
Nizozemska	41,2	22,9	18,3	35,8	5,4
Njemačka	36,0	29,5	6,5	34,7	1,3
Poljska	22,7	18,9	3,8	22,2	0,5
Portugal	25,9	13,3	12,6	20,0	5,9
Rumunjska	19,5	8,1	11,5	14,1	5,4
Slovačka	21,4	15,5	5,9	19,4	1,9
Slovenija	27,3	25,5	1,8	26,1	1,2
Španjolska	26,9	21,8	5,1	24,8	2,2
Švedska	33,3	19,5	13,8	22,1	11,2
Velika Britanija	36,8	26,5	10,3	35,7	1,0

TEK 0,1 POSTO PRIKLJUČAKA ŠIROKOPOJASNOM
INTERNETU ODNOSI SE NA BRZINU OD NAJMANJE
30 MBPS.

Razloge zaostajanja za prosjekom EU-a u korištenju Interneta, osobito onog velike brzine moguće je tražiti u cijenama. Prema analizi cijena pristupa širokopojasnom Internetu u veljači 2014. koji za Europsku komisiju DG Communications Networks, Content and Technology izrađuje Van Dijk, Hrvatska je među zemljama s najvišim cijenama Interneta. Odnosi se to na sve vrste ponuda (samostalno Internet i Internet u paketu s drugim uslugama). Nadalje, Hrvatska je jedna od zemalja s najvećom razlikom u cijenama između pristupa Internetu brzinom 30 do 100 Mbps i 12 do 30 Mbps. Prema navedenom izvještaju, u Hrvatskoj najniže cijene za ponude internetskih usluga brzine 30 do 100 Mbps samostalno i u paketu nudi operator s najvećim tržišnim udjelom.

Vodeća trgovačka društva

Deset vodećih poduzeća u sektoru telekomunikacija 2014. mjereno visinom ukupnog prihoda bili su: HT d.d., VIPNET d.o.o., TELE2 d.o.o., OT-OPTIMA TELEKOM d.d., ISKON INTERNET d.d., METRONET TELEKOMUNIKACIJE d.d., H1 TELEKOM d.d., ODAŠILJAČI I VEZE d.o.o., Nokia Solutions and Networks d.o.o i VIPnet usluge d.o.o. Ova poduzeća obavljaju djelatnosti žičane i bežične telekomunikacije. Među deset vodećih društava ovog sektora nema poduzeća koja se bave djelatnostima satelitske i ostale telekomunikacije.

Tablica 2.
Pokazatelji poslovanja
vodećih trgovačkih
društava u sektoru
telekomunikacija u 2013.
i 2014. godini

Izvor: Izračun autorice prema
podacima Poslovne Hrvatske.

	2013.	2014.	Indeks 2014./2013.
Ukupni prihodi (u kunama)	12.612,790.800	12.475,806.200	98,91
Bruto dobit (u kunama)	1.440,859.300	1.510,567.800	104,84
Broj zaposlenih	7.470	7.098	95,02
Bruto marža (u %)	11,42	12,11	105,99
Proizvodnost rada (u kunama)	1,688.459,28	1,757.650,92	104,10
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,22	1,59	130,20
Koeficijent zaduženosti	0,40	0,36	88,89
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,67	0,65	97,40

Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava u sektoru telekomunikacija u 2014. iznosili su 12.475,806.200. U odnosu na godinu ranije, ukupni prihodi na razini deset vodećih smanjeni su 1,09 posto. Bruto dobit deset vodećih na međugodišnjoj je razini porasla 4,84 posto i iznosila je 1.510,567.800 kuna.

Broj zaposlenih u deset vodećih trgovačkih društava prošle je godine smanjen na međugodišnjoj razini. Prošle su godine vodeća poduzeća sektora zapošljavala 7.098 zaposlenika, odnosno 4,98 posto manje nego 2013. Posljedica je to prvenstveno otpuštanja u HT-u, a zatim i u poduzeću Nokia Solutions and Networks. Naime, prema podacima Poslovne Hrvatske, HT je 2014. imao 452 (ili 8,7 posto) zaposlenika manje nego godinu ranije. U Nokia Solutions and Networks broj zaposlenih je u godinu dana smanjen

UKUPNI PRIHODI NA RAZINI DESET VODEĆIH
SMANJENI SU 1,09 POSTO.

za 23 osobe. No, s obzirom na to da ovo poduzeće po broju zaposlenih spada u kategoriju srednjih poduzeća, broj zaposlenih u relativnom iznosu značajno je smanjen, za gotovo jednu trećinu. Preostala trgovačka društva u deset vodećih povećala su broj zaposlenih, s iznimkom ODAŠILJAČA I VEZA gdje je broj zaposlenih u 2014. ostao na razini broja iz 2013. Najveći postotni porast broja zaposlenih na međugodišnjoj razini imao je OT-OPTIMA TELEKOM i to za 14,4 posto.

Tablica 3.
Odabrani financijski pokazatelji deset vodećih trgovačkih društva u sektoru telekomunikacije u 2014. godini

	Ukupni prihodi (u kunama)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža (u postocima)	Proizvodnost rada (u kunama)
HT d.d.	6.228,471.000	0,13	3,24	18,97	1,317.358,50
VIPNET d.o.o.	3.019,137.500	0,85	0,39	2,02	2,837.535,24
TELE2 d.o.o.	1.227,286.600	1,06	1,14	3,21	9,897.472,58
OT-OPTIMA TELEKOM d.d.	502,306.400	1,03	1,85	-1,03	2,391.935,24
ISKON INTERNET d.d.	377,125.300	0,84	1,31	0,00	2,016.712,83
METRONET TELEKOMUNIKACIJE d.d.	323,918.500	1,02	1,06	39,96	1,695.908,38
H1 TELEKOM d.d.	253,627.100	1,08	1,28	11,50	1,474.576,16
ODAŠILJAČI I VEZE d.o.o.	253,464.700	0,39	1,18	4,99	880.085,76
Nokia Solutions and Networks d.o.o	145,956.000	0,54	1,77	2,39	3,105.446,81
VIPnet usluge d.o.o.	144,513.100	0,03	10,73	40,78	1,661.070,11

Izvor: Izračun autorice na temelju podataka iz Poslovne Hrvatske

Zbog smanjenja broja zaposlenih na razini deset vodećih poduzeća došlo je do povećanja proizvodnosti rada u 2014. za 4,10 posto u odnosu na 2013. Iako smanjena u odnosu na 2013., najveća je proizvodnost rada ostvarena u poduzeću TELE2 d.o.o. Prošle je godine iznosila 9.897,472,58 kuna. Pad proizvodnosti rada u poduzeću TELE2 rezultat je smanjenja

BRUTO DOBIT DESET VODEĆIH NA MEĐUGODIŠNJOJ JE RAZINI PORASLA 4,84 POSTO.

ukupnih prihoda za 4,1 posto i istovremenog povećanja broja zaposlenih za 1,6 posto. Usljed četrdesetpostotnog smanjenja ukupnih prihoda Nokia Solutions and Networks d.o.o. koje nije mogao nadomjestiti niti manji broj zaposlenih, proizvodnost rada u ovom je trgovačkom društvu smanjena za 9,48 posto. To je ujedno i najveći pad proizvodnosti rada među deset vodećih u sektoru telekomunikacija. Najmanju proizvodnost rada ima poduzeće ODAŠILJAČI I VEZE d.o.o. U 2014. ona je iznosila 880.085,76 kuna i u odnosu na godinu ranije bila veća za 7,72 posto. Najveći porast produktivnosti u prošloj je godini ostvarilo poduzeće METRONET TELEKOMUNIKACIJE d.d. i to za 37,14 posto u odnosu na 2013. Proizvodnost rada u METRONET TELEKOMUNIKACIJAMA d.d. prošle je godine iznosila 1,695.908,38 kuna.

Promatrano na razini deset vodećih, poduzeća u ovom sektoru nemaju problema sa zaduženošću niti s održavanjem tekuće likvidnosti. Koeffcijent zaduženosti za deset vodećih u 2014. iznosi 0,36 i svjedoči o smanjenju zaduženosti u odnosu na godinu ranije. Analizira li se koeffcijent zaduženosti deset vodećih u sektoru telekomunikacija pojedinačno, uočava se kako je razina zaduženosti pojedinih trgovačkih društava ipak visoka. Koeffcijent zaduženosti veći od 0,5 koji signalizira da vrijednost ukupnih obveza premašuje 50 posto vrijednosti ukupne imovine ima šest trgovačkih društava (VIPNET d.o.o., TELE2 d.o.o., OT-OPTIMA TELEKOM d.d., ISKON INTERNET d.d., METRONET TELEKOMUNIKACIJE d.d. i H1 TELEKOM d.d.). Najmanje zadužena trgovačka društva jesu VIPnet usluge d.o.o. i HT d.d. (tablica 3).

Tekuća likvidnost na razini deset vodećih u 2014. u prosjeku je poboljšana, a vrijednost koeffcijenta tekuće likvidnosti od 1,59 ukazuje na to da vodeći nemaju problema s financiranjem kratkoročnih obveza. Pogotovo to nemaju VIPnet usluge d.o.o. i HT d.d. S druge strane, održavanje tekuće likvidnosti otežano je u sljedećim trgovačkim društvima: VIPNET d.o.o., TELE2 d.o.o., ISKON INTERNET d.d., METRONET TELEKOMUNIKACIJE d.d., H1 TELEKOM d.d. i ODAŠILJAČI I VEZE d.o.o.

Na 100 kuna prihoda vodeća poduzeća iz sektora komunikacija ostvaruju u prosjeku 12,11 kuna bruto dobiti. U odnosu na 2013. godinu poboljšana

“Vodeća poduzeća u ovom sektoru nemaju problema sa zaduženošću niti s održavanjem tekuće likvidnosti.

je profitabilnost deset vodećih u sektoru telekomunikacija. Najveću bruto maržu prošle je godine imalo poduzeće VIPnet usluge d.o.o. (40,78 posto), a slijede ga METRONET TELEKOMUNIKACIJE d.d. (39,96 posto). Negativnu bruto maržu imao je samo OT-OPTIMA TELEKOM d.d. (-1,03 posto) koji je jedini od deset vodećih prošlu godinu završio s gubitkom. Vrlo mala bruto dobit (6.100 kuna) u odnosu na ostvarene prihode (377,125.300 kuna) razlog je niske profitabilnosti u poduzeću ISKON INTERNET d.d.

Koeficijent obrtaja ukupne imovine u 2014. na razini deset vodećih trgovačkih društava smanjen je u odnosu na godinu ranije za 3,6 posto. Prošle su godine vodeća telekomunikacijska poduzeća ostvarivala u prosjeku 0,65 kuna prihoda na jednu kunu ukupne imovine.

Zaključak

“ HAKOM novim pravilnikom dodatno propisuje pravila o transparentnosti i jasnoći uvjeta kod zasnivanja pretplatničkog odnosa.

— U posljednjih godinu dana sektor telekomunikacija obilježen je smanjenjem broja zaposlenih i cijena usluga te povećanje prosječnih plaća. Korištenje usluga u pokretnoj i nepokretnoj mreži u posljednje se vrijeme smanjuje. U određenoj su mjeri ove usluge zamijenjene internetskim uslugama i OTT uslugama omogućenim razvojem Interneta kao i pametnih telefona koji podržavaju pristup Internetu.

Pozitivni trendovi u pristupu širokopojasnom Internetu svakako su dobrodošli uzme li se u obzir dostizanje ciljeva Digitalne agende za Europu. Hrvatska je po mnogim pokazateljima ispod prosjeka EU-a. Prema ukupnom indeksu gospodarske i društvene digitalizacije za 2015. [DESI 2015] Hrvatska je na 24. mjestu zemalja EU-a. Širokopojasni pristup Internetu putem nepokretne mreže dostupan je za 97 posto kućanstava. Međutim, širokopojasnom Internetu pristupa njih tek 61 posto. Po brzom pristupu Internetu Hrvatska zauzima zadnje mjesto, a činjenica da je Internet nove generacije dostupan tek trećini kućanstava Hrvatske svrstava nas na 26. mjesto.

Propisima je hrvatskim građanima priznato pravo pristupa širokopojasnom Internetu. Međutim, cijene koje se plaćaju za pristup Internetu kao i cijene paketa usluga među najvišima su u Uniji, s obzirom na kupovnu moć hrvatskih građana. Pretplata za širokopojasni Internet putem nepokretne mreže u Hrvatskoj iznosi 3 posto prosječnog bruto prihoda. Po tom je pokazatelju Hrvatska na 27. mjestu zemalja EU-a. Za usporedbu, prosjek EU-a iznosi 1,3 posto prosječnog bruto prihoda.

Kao pozitivne primjere treba istaknuti korištenje širokopojasnog Interneta putem pokretne mreže, po kojem je Hrvatska iznad prosjeka EU-a, ali i korištenje e-zdravstva te digitalne tehnologije u malim i srednjim poduzećima. U ova je dva segmenta Hrvatska prema DESI 2015 treća među članicama EU-a.

Iz podataka kojima raspolaže Europska komisija vidljiva je visoka razina prihvaćenosti digitalnih tehnologija u poduzećima. Međutim, treba imati

CIJENE KOJE SE PLAĆAJU ZA PRISTUP INTERNETU KAO I CIJENE PAKETA USLUGA MEĐU NAJVIŠIM SU U UNIJI.

na umu negativne trendove u poslovanju uslijed krize, zbog kojih dolazi i do smanjenja broja poslovnih korisnika telefonskih usluga u pokretnoj mreži, odnosno nešto manjih stopa rasta broja korisnika Interneta nego što je to slučaj s privatnim korisnicima.

U posljednje vrijeme prihodi nekih vodećih trgovačkih društava u sektoru telekomunikacija značajno padaju. Također, ostvarena dobit nekih od njih manja je nego prijašnjih godina. Nove tehnologije zahtijevaju značajna ulaganja bez kojih poduzeća u ovom sektoru ne mogu ostati ukorak s trendovima, pratiti konkurenciju, a pogotovo ne rasti na tržištu.

Ove godine u svibnju, stupili su na snagu novi Pravilnik o prenosivosti broja kao i izmjene i dopune Pravilnika o načinu i uvjetima obavljanja djelatnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, koji znače niz promjena za operatore odnosno korisnike telefonskih usluga u pokretnoj mreži. HAKOM novim pravilnikom dodatno propisuje pravila o transparentnosti i jasnoći uvjeta kod zasnivanja pretplatničkog odnosa. Trajanje računa unaprijed plaćene usluge nakon nadoplate bonom bilo kojeg iznosa, operatori više ne mogu određivati sami i na taj način konkurirati jedni drugima. Sada je određeno minimalno trajanje tri mjeseca od dana nadoplate. Novosti uključuju i pravo korisnika s ugovornom obvezom da u bilo kojem trenutku traži od svog operatora otključavanje uređaja, produljeno probno razdoblje s dva dana na pet dana, te bolju informiranost korisnika o cijeni usluge.

Literatura:

Državni zavod za statistiku, 2015, "Prosječne mjesečne bruto plaće zaposlenih za ožujak 2015.", br.9.1.2/3., Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2015, "Statistička izvješća – Cijene u 2014.", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2015 "Zaposleni prema djelatnostima u siječnju 2015.", br. 9.2.1/1, Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2015, "Zaposleni prema djelatnostima u travnju 2015.", br. 9.2.1/4, Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2015, "Priopćenje – Poštanske, kurirske i elektroničke komunikacijske usluge u četvrtom tromjesečju 2014.", br. 5.1.7/4, Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Europska komisija 2014, "Broadband internet access cost [BIAC] 2014", Bruxelles: Europska komisija.

Europska komisija, 2014, "Broadband Coverage in Europe 2013: Mapping Progress towards the Coverage Objectives of the Digital Agenda", Bruxelles: Europska komisija.

Europska komisija, 2014, "Scoreboard 2014 – Trends in European Broadband Markets 2014", <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/scoreboard-2014-trends-european-broadband-markets-2014> [pristupljeno 1. 6. 2015.].

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM), 2015, "Tromjesečni usporedni podaci tržišta elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj, prvo tromjesečje 2015. godine", Zagreb: Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti.

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM), "Priopćenje za medije: HAKOM omogućio snižavanje cijena za pozive u susjedstvo i izvan EU", <http://www.hakom.hr/default.aspx?id=7038> [pristupljeno 8. 6. 2015.].

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM), "Vijesti: Od sutra nova prava", <http://www.hakom.hr/default.aspx?id=7082> [pristupljeno 30. 5. 2015.].

Popović, Željko, 2012, "OTT usluge: prijetnja ili poslovna prilika za operatore?", *Komunikacije*, 2012[5], <http://www.ericsson.com/hr/etk/novine/kom0512/30.pdf> [pristupljeno 8. 6. 2015.].

Radošević, Boris, 2015, "Konačno znamo kako se u Hrvatskoj koriste pametni telefoni", <http://www.tportal.hr/gadgeterija/tehnologija/380174/Konacno-znamo-kako-se-u-Hrvatskoj-koriste-pametni-telefoni.html> [pristupljeno 5. 5. 2015.].

Žitnik, Boris, 2015, "Vrijeme tektonskih promjena", *OpenInfo Trend*, 198[3], str. 10-15.

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200, Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica

Glavni urednik

Goran Buturac

Autorica analize

Ljiljana Božić

Izvršna urednica

Marijana Pasarić

Lektura

Marijana Pasarić

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza Farmaceutska industrija izlazi u rujnu 2015.